

REDACTOR:
DR. ALEXANDRU RUSU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BLAJ — JUDEȚUL ALBA DE JOS

MANUSCRISELE NU SE
— INAPOIAZĂ. —

Unitatea

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 40 Lei

Pe 6 luni . . . 20 Lei

Pe 3 luni . . . 12 Lei

Numărul 1 Leu

Pentru inserate se plătește 2 lei de șir garmond.
La publicările ulterioare se socotește taxa jumătate.

Foaie bisericească-politică. — Apare în fiecare Sâmbătă.

Momente.

Săptămâna din urmă ne-a adus în politica internă a țării un eveniment, care neapărat trebuie încrestat la acest loc de frontieră al organului nostru. E vorba de schimbarea guvernului, care deși prevăzută și așteptată de țara întreagă, ori mai curând tocmai pentru aceasta, este de o foarte mare importanță. În împrejurările date, acum nu e vorba de căderea unui guvern pentru că să vină altul în locul lui, nici nu este vorba de înlocuirea unui partid de guvernământ cu un altul, ci — dacă nu ne înșelăm, și ne-ar plăcea să nu fie cazul —, hotărârea Coroanei de a provoca din bună vreme o »descordare« a unei nenorocite situații politice ce nu mai putea să dureze, vrea să redea țării liniștea pierdută prin o întreagă serie de acte, a căror volnicie și ilegalitate nu era întrecută decât doar de totala lipsă de scrupul și înțelegere, a celor ce au adus țara în halul în care e astăzi. Ușurată de simțământul unei apropiate catastrofe spre care o ducea guvernul faimoasei lozince de muncă, cinste și legalitate, ajunsă de batjocura lumii, țara privește cu încredere în viitor, nutrind firma nădejde, că experiența acestui trecut păcătos va fi utilizată de noul guvern, oricare ar fi el, spre consolidarea și binele neamului.

Un moment de nu mai mică importanță pentru lumea întreagă s'a produs acum de curând în politica externă prin acordul ce s'a realizat între guvernul englez și cel al Irlandei. Națiunea irlandeză și-a redobândit prin el libertatea și independența, pentru cari a știut să aducă în trecut jertfe mai mari decât oricare alta, iar Anglia câștigă în prestigiu și autoritate morală neasămănat mai mult decât a pierdut prin ridicarea noii țări surori alături de sine. Lloyd George a înfăptuit la Downingstreet o operă mai importantă decât cea dela Versailles, iar președintele sinfeiniștilor irlandezi și-a câștigat un titlu pentru eterna rădăcină a neamului său.

Tot o importanță extraordinară revine, firește numai pentru biserica noastră, și ideii noului conciliu provincial, care a intrat în faza realizării. Sesișate în cauză din partea mitropolitului, Ordinariatele sufragane se vor pronunța cât mai curând asupra obiectelor cari trebuie să fie supuse desbaterilor conciliare, iar comisiunile ce se vor numi din toate părțile provinciei noastre bisericești vor pregăti lucrările neapărat necesare în vederea conciliului. Atâtea chestiuni la ordinea zilei, dintre cari se desfac mai cu seamă aceea a autonomiei, a facultății de teologie, a novelor episcopii, și pe lângă atâtea altele, desigur nu în ultimul rând, a presei creștine, sunt sortite să primească în cadrele acestui conciliu soluțiile ce se impun, pentru ca misiunea bisericii noastre să poată fi împlinită de acum înainte cu perspectivele cari i-se deschid în câmpul lărgit de muncă a sufletelor, însetate după o nouă viață, a întregului neam românesc.

Meminisse iuvabit.

(=) Ziua de 6 Decembrie c., când pertractările de luni de zile ale guvernului englez cu reprezentanții sinfeiniștilor irlandezi au dat rezultatul pe care-l cunoaștem, se poate socoti ca o puternică piatră demarcațională în istoria lumii întregi.

Prin acordul acesta Irlanda ajunge să fie un stat liber în cel mai deplin înțeles al cuvântului, care împreună cu Australia, cu Canada și cu celelalte »dominion«-uri, dar în aceeași vreme cu egale drepturi și alături de regatul Angliei și Scoției, formează marele imperiu britanic. Irlanda nu mai este deci o simplă noțiune geografică, ci o țară independentă, ai cărei parlamentari vor jura credință în primul rând constituției irlandeze și numai pe urmă și numai »în virtutea cetățeniei comune a Irlandei cu Anglia și alipirei sale ca membră la grupul națiunilor cari formează imperiul britanic«, vor face jurământ și capului reprezentativ al acestui imperiu. Și dacă ne gândim la cuvintele lui Bonar Law, poate cea mai puternică proptea a piedecilor ce s'a pus în calea mișcării sinfeiniste din partea provinciei Ulster, că »dacă vre-un dominion s'ar gândi vre-odată să iasă din cadrele imperiului, nime n'ar avea dreptul să-l oprească«, vom înțelege că ceea ce a dobândit acum De Valera întrece sub toate raporturile tot ce-a cerut în trecut O'Connell, Parnell, Redmond și toți ceilalți conducători ai acestui popor de martiri.

Importanța acordului anglo-irlandez este extraordinară, și lumea întreagă este de părerea, că el înseamnă pentru progresul omenimei mai mult decât ultimele tratate de pace. Incordarea seculară dintre aceste două națiuni, care în loc să slăbească crescuse într'una, luând în ultimii doi ani forma celui mai detestabil război civil, dela represaliile sângeroase ale mareșalului French până la incendiile teroriste din primăvara trecută, a încetat prin acest acord ca prin farmec, deschizând lumii perspectivele unei viitoare munci productive, prinse în cadrele senine ale păcii și bune înțelegeri.

Dar proprie altceva este ce dorim să fixăm: O împrejurare care nu va fi scăpat de sigur nimănui, dar a cărei reliefare este pentru noi o datorință elementară. Este faptul, că Irlanda aparține bisericii catolice a Romei papale. Populația celor trei provincii de sud Leinster, Munster și Connaught aproape în întregime, și chiar o bună parte din Ulster, catolicii »insulei sfinților«, au știut să reziste tuturor ispitelor, șicanelor și terorizărilor cari au ajuns-o din partea anglicanismului intolerant de pe vremuri. Toată lumea știe, că la motivele de ordin național cari au însuflețit în toată vremea mișcările pentru independență și libertate ale acestei națiuni, s'au adaus, începând cu veacul al XVI-lea, și motivele religioase,

și nu greșim dacă spunem, că chiagul, care a înfrățit și întărit sufletele acestor fanatici ai ideii naționale, a fost tocmai legătura credinței. Istoria acestui popor »este, cum așa de bine o spune d. Filotti, un lung cortegiu de nedreptăți înspăimântătoare, de explozii de patimă intolerantă, de masacre, asasinate, execuțiuni. Istoria Irlandei este istoria opresiunii politice, prin eselență, dar tocmai de aceea ea este și istoria celei mai ireductibile voințe colective de a exista. Mai mult poate decât oriunde aiurea, principiul reacțiunii împotriva persecuțiilor s'a confirmat aici. Pentru că poporul irlandez a știut să dea dovadă de cele mai neîntrecute virtuți de credință de solidaritate și de o pasiune națională aproape mistică. Terențiu Mack Swiney, primarul din Cork, care a știut să moară în închisoarea din Brixton, după două luni de grevă de foame, pentru scumpa lui țară și pentru biruința ideilor sinfeiniste, este o clasică pildă de tenacitate eroică, cu care a luptat acest popor pentru ideea abstractă de morală internațională și de demnitate națională.

În fața acestor grăitoare dovezi de înflăcărât naționalism, nutrit aici, ca și oriunde aiurea, de puterea credinței catolice, trebuie să se risipească ca fumul și să se topească ca ceara de fața focului »acuzele grele cari ni-se aruncă mereu din tabăra ortodoxismului, că internaționalismul bisericii romane nu ar fi, nici mai mult nici mai puțin, decât o negație a naționalismului. Căci dacă naționalismul a putut arde cu o flacără atât de vie în sufletul Irlandezilor aparținători bisericii latine, cu cât mai vărtos nu se eschide el prin cadrele date în biserica noastră română unită, care, cu toate legăturile sale cu Roma papală, a fost și va fi totdeauna o biserică eminentamente națională.

Am spus totdeauna acest lucru și faptele mai grăitoare decât orice cuvânt sunt cea mai deplină dovadă a spuselor noastre. Dar fiindcă tot se mai găsesc orbi și fanatici, cari cred că pot să facă din naționalism un monopol al bisericii ortodoxe, am socotit, că e bine să mai atragem odată atenția lumii asupra unui fapt, care niciodată nu poate fi relevat de ajuns.

Cine are urechi de auzit, să audă!

Alegerea unui nou patriarh la Constantinopol. Gazetele aduc știrea, că marele Consiliu bisericesc din Constantinopol a ales pe fostul mitropolit al Atenei, Meletie Metaxakis, de patriarh al Constantinopolului. Ele mai adaug, că mitropoliții din țările ocupate de greci n'au luat parte la vot. Aceștia probabil vor cere anularea alegerii, făcute în contrazicere cu canoanele, și astfel nu este eschis, ca între patriarhie și biserica greacă să se declare schisma.

Pentru a înțelege știrea aceasta, deosebit de importantă pentru cunoașterea stărilor desolate din biserica Bizanțului, ținem să amintim, că după constituirea bisericilor »autocefale«,

rusă, română, greacă, bulgară și sârbă, patriarhul din Constantinopol se alegea singur din partea mitropoliților și episcopilor de pe teritoriul imperiului turcesc. Cum însă acești patriarhi, Greci până la unul, făceau cu toții politică grecească militantă, biserica ortodoxă din regatul grecesc recunoștea, ea singură dintre bisericile autoefale, supremație ierarhică a patriarhiei. Confundându-se interesele patriarhiei cu interesele bisericii naționale grecești și prin aceasta cu ale Greciei înseși, vechea influență a Fanarului asupra celorlalte biserici ortodoxe a scăzut tot mai mult, ajungând în timpul din urmă la zero.

Noua alegere de patriarh pare a provoca acum o nouă ruptură, izolând și biserica greacă de sfera de influență a Constantinopolului. Ultimul patriarh, *Gherman al V-lea*, ales în 1913, un mare aderent al Nemților și al regelui Constantin, a trebuit să se retragă deodată cu ajungerea la putere a lui Venizelos. În locul lui s'a ales, pentru motive cari nu impoartă, nu un nou patriarh ci numai un „topotiritis“, un locțiitor de patriarh, în persoana lui *Dorotei al Brusei*, un mare aderent al lui Venizelos. Acesta a scos din scaun pe toți arhierii cari n'au înțeles să retracteze anatemele aruncate, în frunte cu patriarhul Gherman, asupra marelui fiu al Cretei și când Grecia a readus pe regele Constantin în fruntea țării, Dorotei a crezut că poate să-l răstoarne, aducând în jurul său la Constantinopol pe toți aderenții lui Venizelos. Văzând că nu reușește, și că în scaunele arhieresti se reasează mitropoliții și episcopii alungați de patronul său, protestează în contra acestei ingerințe și provocând o ruptură între patriarhie și biserica greacă, pleacă la Londra, unde moare în 19 Martie c.

Încă mai înainte murise și patriarhul alungat de venizeliști, Gherman al V-lea, și cu toate acestea după moartea lui Dorotei iarăși nu s'a ales un nou patriarh, cum ceruse facultatea de teologie din Atena, ci un nou „topotiritis“, în persoana mitropolitului Nicolae din Cesarea, care s'a încercat să aplaneze divergențele dintre patriarhie și biserica respective guvernul Greciei.

Alegerea făcută acum, afirmative *fără votul mitropoliților și episcopilor greci* din Macedonia, Tracia și insulele Egee, cari aparținând teritoriului otoman de ieri, erau în drept să participe la alegerea noului patriarh, este o dovadă că stăruințele patriarhului-locțiitor n'au avut rezultatul dorit. *Ruptura definitivă a bisericii grecești de patriarhie pare a fi deci inevitabilă* și se prevede că Atena își va alege în curând al doilea patriarh, căruia nu-i eschis să-i urmeze în Anatolia lui Kemalpașa un al treilea, care de care mai... național.

Și în aceste împrejurări ortodoxismul român pregătește serios și cu zor... un *conciliu ecumenic al ortodoxiei internaționale* (!), primul de acest fel, căruia totuși îi place să-i zică... al optulea!

Porțiunile canonice și cele impozite. Se știe, că venitul intern congruat se scade din sumele de cari beneficiază preoțimea noastră dela stat. În acest venit intern se cuprinde însă între altele și venitul porțiunii canonice, care de altfel cade sub prevederile cedulei C, întrucât se socotește — și cu tot dreptul — ca un venit al „exploatațiunilor agricole“. Cota impozitului veniturilor cuprinse în această cedulă este de 12% și astfel destul de mare, pentru că preoțimea să o simtă binișor, mai ales acolo, unde comisiunea regională va fixa, după natura culturii, mai urcat coeficientul cu care trebuie înmulțit venitul net al porțiunii canonice.

Or, impozitul acesta pe veniturile porțiunii canonice ni-se pare nedrept. Un preot ne-a atras atențiunea asupra lui și găsim că are perfectă dreptate.

Căci, iată, care e cazul! Statul reține 6% procente (cedula F) din totalul sumei impozabile a salariului acordat dela stat și fiindcă această sumă cuprinde, cum spuneam mai sus, și venitul porțiunii canonice, nu este cu dreptate că venitul porțiunii canonice să mai fie lovit și deosebit cu un impozit de 12%. Ar putea să fie vorba cel mult de impunerea lui cu diferența de 6%, dar după ce acest venit se

socotește în salariul preoțesc impozându-se *ca atare* cu cele 6% reținute de stat, și mai ales pentru motivul, că remunerația preoțimii este și altfel ținută la limita cea mai de jos, găsim că porțiunile canonice trebuie să fie scutite integral de impozitul prevederilor cedulei C.

Noua lege a impozitelor este sancționată și declarațiile trebuie să se facă cel mai târziu până în 31 Decembrie. Schimbarea guvernului va aduce poate o nouă amânare și se vorbește chiar de o suspendare în întregime a nouilor legi financiare. Dar poate să nu fie cazul, și atunci se impune o clarificare a acestei chestiuni. Este un însemnat interes bisericesc și de aceea nu ne îndoim, că autoritățile competente vor ști să vegheze ca bisericii și slujitorilor ei să nu li-se facă nedreptate.

Spicuri.

Păr. Podea, fost protopop ortodox în America continuă în numărul din 8 Decembrie al „Gazetei“ din Brașov seria articolelor sale referitoare la „Unificarea bisericii ortodoxe“. Părerile sale, ale unui ortodox care a văzut puțină lume și „neortodoxă“, sunt mult mai interesante decât să nu le punem sub ochii cititorilor noștri. Autorul „schismei românești“ probabil nu le va utiliza în vre-o nouă broșură, dar nu va strică să mediteze puțin asupra unora din aceste păreri.

Ele sunt următoarele:

Răsfoind istoria confesiunilor și sectelor, e bătător la ochi faptul că toate și-au luat începutul și s'au dezvoltat sau în vreme de opresiune politică și clericală, sau când o biserică a pornit spre decadere și s'a depărtat dela temelie pusă de întemeietorii ei, sau când conducătorii ei au impus credințe și teorii metafizice cu sila: cu excomunicări, afurisenii, amenințări, canoniri și altele.

Biserica ortodoxă prea mult imbie și prea mult cere Statului. Nizuița fruntașilor de a-o *preface în instituție de Stat, e cât se poate de greșită și urmările se vor vedea în curând.*

Aderenții evoluționismului, fără să ție seamă de împrejurările politice și sociale, ce ni se impun și de alții și de noi înșine, cred

□ □ Foiața „Unirii“. □ □

O datorie a intelectualilor.

— Fragment dintr-o conferință. —

de Dr. Alexandru Ciplea.

În vremea războiului mondial zierele scrieau lucruri care nouă, crescuți în francofobia germano-maghiară, ni-se păreau ciudate și aproape de necrezut. Scrieau, că ofițerii francezi, în Iași, au făcut impresie profundă cu evlavie lor creștinească. Ca să-și arate sentimentul de adâncă venerațiune față de slujitorii bisericii, un general francez cerea în genunchi binecuvântarea unui arhieru român. Tot în cursul războiului s'a citit despre un exemplu clasic de convingere religioasă, exemplu care îți aduce aminte de constanța vechilor martiri creștini. În 1917, Foch era să fie numit generalisim al armatelor aliate; și n'a fost numit atunci, pentru că în schimb i-se cerea să-și renege convingerea religioasă. Și primind abia după un an conducerea armatelor, totuși lui i-s'a hărăzit să pună sfârșit măcelului fără seamă în istoria popoarelor.

Se înșeală, așadar, celce crede, că Apusul luminat s'a înstrăinat de religie. Dimpotrivă, în țările din apus, religia și convingerile religioase joacă și azi un rol foarte însemnat. În fața rândurilor bine închiegate ale ateilor, se ridică o falangă tot atât de disciplinată a credincioșilor care dovedesc, în cel

mai strălucit chip, că *credința e rațională*. Și e destul să dovedească atât, pentru că ce privește morala, nu e discuție. Ateii, vrând să dovedească, că necredința nu primejduiește moralitatea, se străduiesc a face cât mai mult bine. Deși tăgăduiesc dogmele, primesc morala creștinismului.

În România și mai ales în ținuturile alipite, până ieri-alaltăieri Românii nu s'au împărțit pe chestia: credință sau necredință. Nici nu era vremea, ca pe această temă să se fărâmițească forțele trebuitoare pentru lupta, pe care eram nevoiți s'o purtăm pentru atingerea idealului național. Ca popor cuminte, toți Românii apărau cu energie religia și instituția întemeiată de Isus pentru propagarea ei, biserica.

Atât numai că, până acum, poporul românesc era în faza copilăriei; și multora le place să creadă, că religia este bună pentru copii și pentru popoarele care trăiesc în epoca copilăriei. *E întrebare deci, că neamul nostru, ajuns după unirea politică în starea maturității, mai are nevoie de credință sau nu?* Dacă s'ar adevăra, că credința e în contradicție cu știința, atunci România ar trebui să înlăture acest obstacol din calea progresului, pentru că România, „Cenușăreasa“ de ieri, trebuie neapărat să-și îplinească misiunea măreată de a fi aici, la poarta Orientului, protectoarea științei, culturii și civilizației. Dacă însă s'ar dovedi, că știința și credința sunt două mijloace de înălțare morală, atunci, în interesul său, Țara va trebui să protejească la fel

ca aceste două manifestatii ale sufletului omenesc.

E îmbucurător faptul, că și la noi cei mai apreciați oameni de știință se ocupă intensiv cu această problemă dificilă și, cum e și firesc lucru, ajung la vechiul rezultat: *între știință și religie există cel mai deplin acord*. Natural că această armonie se observă nu între orice fel de religie și orice fel de știință.

Țin se remarc, că pot să fie greșite nu numai teoriile oamenilor de știință, ci și ale teologilor. Așa e greșită teza acelor teologi, cari cred, că rezultatele pozitive ale științei n'ar avea căderea de a putea modifica anumite credințe izvorite din concepția greșită a veacurilor trecute. Spre ilustrarea acestui lucru voiu pomeni două chestii: chestia „hexaëmeronului“, a celor 6 zile ale creațiunii, și chestia zidirii celui dintâiu om, Adam. Dacă ar exista și azi teologi cari, nebăgând în seamă rezultatele reale ale științei, ar susține, că milele creațiunii au fost zile de 24 de ore, ar greși foarte mult. Biblia nu poate să infirme rezultatele reale ale geologiei.

Biblia ne învață adevăruri de credință, iar nugeologie. Deci adevărurile pur religioase din „hexaëmeron“ sunt: 1. că lumea nu e opera întâmplării, ci e opera unei Ființe spirituale care, cu vrerea sa atotputernică, a creat materia primitivă („cerul și pământul“); 2. utilizând materia, Ființa supremă a creat întâiu lumea plantelor, apoi lumea animalelor; 3. Dumnezeu nu e identic cu lumea, ci aceasta atârnă dela Dânsul; Dumnezeu e ființă personală, independentă; 4. numai omul seamănă cu

că România trebuie să treacă prin toate fazele prin cari au trecut alte State.

Ei bine. România a trecut; a fost Stat clerical; a avut o biserică de Stat — pe cea ortodoxă — dar mai departe, ba.

Scopul nizuințelor de unificare este evident; să se impună Statului cu mai multă putere, să se poată bucura de mai multe favoruri și să producă neegalitatea religioasă. Așa însă nu se poate, nu numai pentru că *ne facem de minunea lumii*, ci pentru că pe lângă sectele existente, vor răsări și altele și mai periculoase și, în loc ca unificarea plănuită să ducă la întărirea ei, duce la destrămarea. Și atunci care va deveni biserică de Stat în locul celei ortodoxe? Ce va face Statul?

Ori, dacă acesta este scopul Statului, ori mai bine zis, al politicianilor clericali, ce va face ortodoxismul românesc când se va trezi într-o bună dimineață istovit și de vîlga ce mai are (!) și abandonat?

Biserica ortodoxă și-a câștigat mari merite în lupta pentru unitatea națională. Cine le neagă? Dar e în drept — numai fiindcă și-a împlinit o datorie —, să ceară ca răsplata lucrurilor cari să țiețara în fierbere și străinătatea într-o continuă agitație?

Încă nu s'a făcut unificarea și ziare oficiale clericale ortodoxe au cerut guvernului arestarea predicatorilor sectari și confiscarea averilor lor și bisericii lor. Pe de altă parte *se atîță în continuu ura dintre uniți și neuniți*, mai pe tema unei clădiri vechi, mai pe tema unei bucățele de pământ, mai pe baza scrierilor unor bărbați distinși, de mult apuși.

Sunt acestea semne bune sau rele?

Nu ne gândim noi că Președintele Harding și Hughes, ministrul de externe și Hoover, ministrul de comerț al Statelor-Unite, nu vor lăsa cu una cu două ca coreligionarii lor să fie persecutați în România, când au deplină libertate în China și India, în Africa și Australia? Și Lloyd George al Angliei și alți sectari din alte țări vor sloboade fum de țigare când biserică ortodoxă astfel vrea să se susție?

Bisericii ortodoxe îi trebuie un nou su-

flet! Impăcarea cu frații noștri uniți; aducerea păturilor noastre sociale în fața unui singur altar; armonizarea teoriilor metafizice și biblice cu știința; bunăvoință și cea mai largă toleranță a celorlalte confesiuni și secte; o educație modernă în seminarii; mai multă statornicie, muncă și morală și mai puțină politică în sinul preoției — e singura cale care poate duce la unificarea trainică, de care nu ortodoxismul, ci neamul românesc întreg are lipsă.

Revistă bisericească.

Din prilejul aniversării dureroase a atentatului dela Senat, s'a ținut la parohia noastră din București un *parastas pentru regretatul episcop Demetriu Radu*. A pontificat p. canonic Iacob Radu, fratele defunctului, iar panegiricul l-a ținut p. protopop G. Dănilă. Comemorarea s'a făcut în fața Nuntului apostolic Mgr. Marmaggi, a președinților dela Senat Coanda și Tarnawski, a delegatului ministerului cultelor, și a multor senatori și deputați.

Deși cu întârziere, pentru că în Lugoj nu se găsește se vede nime care să ne informeze la timp, încreștăm acum (după numărul din 15 Dec. al „Sionului Românesc“), că p. episcop Valeriu al Lugojului a făcut în zilele de 18—21 Octombrie, imediat după sfințirea bisericii din Arad, o *visitație canonică în Zărand*. Primit cu respectul datorit din partea autorităților civile și a reprezentanților altor confesiuni și îmbrățișat cu multă căldură din partea credincioșilor săi, Preasfințitul Valeriu a vizitat parohiile Baia de Cris și Rudabaia, oprindu-se și în filiile Brad și Halmaj.

În 20 Noembrie c. s'a înființat în parohia Lugojului, condusă de p. Țiuco, „*Societatea sf. Pavel*“. E vorba de noua societate religioasă de bărbați, pentru care pe cât știm se lucrează deocamdată numai în eparhia Lugo-

jului. Un ordin circular din vara trecută a impus chiar tuturor parohiilor să înființeze atari societăți.

Congresul național bisericesc dela Sibiu, întrunit de nou în ședințe, s'a ocupat până acum de schimbarea titlului mitropoliei sibieni. Ci-că, înființându-se acum noua episcopie a Clujului (plus Feleacului și Vadului!), arhidieceza de Sibiu nu se mai poate numi „a Transilvaniei“ și de aceea a trebuit să o boteze „de Alba-Iulia (!) și (Făgărașul fiind rezervat pentru arhiereul de Scaun!) de Sibiu.“ După numirea episcopului militar, tot „de Alba-Iulia“, vom avea deci și o nouă „arhidieceză de Alba-Iulia.“ Aceasta însă strămoșească! — Și ne întrebăm atunci cu străbunul din Roma: Quousque tandem, Catilina...!

Biserica ortodoxă română dela noi ține cu tot prețul să se infigă în toate orașele, și mai cu seamă în acele cari sunt capitale de județ. După Satu-mare, Baia-mare, Sighetul-Maramurăș, Dicioșmărtin și atâtea altele, citim acum, că s'a pornit mișcarea și pentru o *parohie ortodoxă în Zălau*. În toate orașele acestea biserică noastră este absolut dominantă, așa că parohiile nouă se înființează, contrar dispozițiilor mai recente ale ministerului cultelor — de aplicat, se vede, singur pentru biserică noastră —, numai pentru câte o mână de oameni, în majoritate funcționari, pripășiți de curând prin aceste orașe.

Din Belgradul Sârbiei se vestește, că guvernul jugo-slav a hotărât *deschiderea bisericii române din Bitolia*. Dacă știrea este adevărată, faptul acesta înseamnă de sigur o ușurare a situației neamului nostru din părțile acelea. Nu înțelegem însă cum de s'a deschis o singură biserică când de închis s'au închis daunăzi mai multe deodată. Ori poate și aranjarea deplină a acestei chestiuni se rezervă apropiatului (!) conciliu ecumenic!

Dumnezeu, în privința sufletului nemuritor; 5. șase zile din săptămână să muncim, iar în ziua a șaptea să ne odihnim și s'o sfințim.

Dar cu toată Moisi nu e inspirat în materie științifică, totuși cosmogonia lui e prețioasă, pentru că are — după cum observă naturalistul Cuvier — perioadele creațiunilor în aceeași ordine ca și știința de azi. Iar un alt naturalist, Quenstedt, îl numește pe Moisi „cel mai mare geolog al tuturor timpurilor“.

Singura dificultate ar fi zilele creațiunii, dacă le-am lua în sens literal. Dar nu e necesară explicațiunea literală. Și nu știința de azi e întâia care nu le acceptă în sens literal. Insaș sfânta Scriptură, la alt loc (Sirah 18, 1), zice: „cel ce trăește în veci, a zidit toate *de-obște* (deodată)“. Acest stih, sf. Augustin îl explică așa: „Dumnezeu, cu o singură lucrare creatoare, a creat materia primitivă, pe care a înzestrat-o cu deosebite forțe și capacități de evoluare“. Aceeăș părere o au și alți teologi vestiți din vremile trecute. Așa sf. Clement Alexandrinul, Origen, sf. Grigore Nissenul, sf. Atanasie și sf. Toma de Aquino. Deci opinia celor mai vestiți teologi se împacă cu rezultatele științei moderne. Iar filologia ne spune în schimb că cuvântul ebraic „iom“ însemnează nu numai „zi“, ci și „perioadă“.

Tot așa și cu privire la a doua chestiune, a *creațiunii lui Adam*, cei mai vestiți teologi, începând cu sf. Augustin și până la cei mai noui, sunt de părerea, că nu e nevoie să explicăm crearea lui Adam în mod literal. Descrierea lui Moisi e socotită antropomorfică.

Și dacă locurile sfintei Scripturi, unde se vorbește despre „ochiul“, „brațul“, „urechea“ lui Dumnezeu, nu le explicăm în sens literal, tot așa nici din descrierea creațiunii lui Adam să nu concludăm în mod greșit, că Dumnezeu ar fi avut rolul olarului, frământând din lut trupul lui Adam.

Deci când vorbim despre religione, nu înțelegem așa fel de concepțiuni tardive despre lucruri care nu aparțin propriu religiei, ci cad în domeniul științei, cu atât mai puțin înțelegem superstițiile, — ci înțelegem principile pure care au caracter veșnic și neschimbat.

Tot astfel, când vorbim de știință, nu înțelegem principiile evolutive și ipotetice ale ei, ci adevărurile absolut reale și necontroversate ale științei.

Mănecând din aceste premise, preconizăm armonia desăvârșită între știință și religie. *Între știința adevărată și religia adevărată nu poate să existe conflict*.

Ar fi un nemăsurat noroc pentru țară, dacă intelectualii noștri s'ar pătrunde de acest adevăr și, în urmăre, ar nutri un interes mai mare față de chestiunile religioase. Adâncindu-se cu toată seriozitatea în studierea acestor chestii, s'ar convinge, că *religia este un bogat și nesecat izvor de idealism și sentimente nobile* atât de necesare în aceste vremi de un materialism excesiv.

Subt influența idealismului creștinesc, clasa conducătoare, intelectualii noștri nu se vor lăsa stăpâniți de patimile atât de păgubitoare intereselor obștești. Întreagă viața

noastră socială va lua o altă înfățișare. Fiind creștini convinși, vom putea săvârși cu mai mult succes unificarea sufletească a tuturor Românilor. Se va face închiegarea fericită a întregului neam și educarea sănătoasă a poporului. Ne place să declarăm, că *poporul nostru* a fost și este român și creștin. Dar în internul nostru simțim, că *are încă multă nevoie de educație națională, iar de creștere religioasă are și mai multă nevoie*. Dacă această educație cetățenească și creștinească nu vom da-o noi, va primi-o din alte părți: dela socialiștii internaționali și dela pocăiți.

Intelectualii trebuie să afle calea apropierei de masa largă a țărănimii. Și e sigur, că calea cea bună nu va fi nici menajarea superstițiilor, nici batjocorirea credinței lui, ci cultivarea în popor a adevăratelor sentimente creștinești. Datorința aceasta de a lumina, cade în primul rând în sarcina clericilor, dar aceștia, fără ajutorul intelectualilor laici nu vor ajunge rezultatele dorite. Și iarăși, intelectualii nu vor putea să lumineze poporul, dacă nu vor arăta, cu pilda lor, că se poate să fii creștin luminat, observând preceptele pure și nefalsificate ale lui Isus, fără să te lași influențat de credințe deșarte.

Religia blândului Nazarinean, îmbrățișată cu toată căldura sufletului, și azi, după două mii de ani, va face minuni: va înlătura ura, va sămăna sămânța dragostei, va închiega societatea, va aprinde în suflete focul idealismului. Va fi pentru fiii patriei izvor de energie. Chezașia unui viitor mai fericit.

Noul patriarh ecumenic (!) al Constantinopolului, Meletie Metaxakis, este, după cum spun știrile mai nouă, excomunicat de către Sinodul din Atena, și Sublima Poartă de asemenea nu-l recunoaște. Ar fi bine să-l aducem la București, că te pomenești, că nebunii aceia li mai fac și alte pozne și atunci cine mai prezidează Conciliul ecumenic, în vederea căruia s'a forțat, se vede, alegerea!

Motivându-se cu faptul, că de o vreme încoace unii părinți neglijează să-și boteze copiii, directoratul general dela Cluj a dat un ordin, care obligă pe părinți să prezinte la înscriere și actul de botez al copilului. Aceasta pentruca „să nu ajungă în curentul internaționalismului periculos ceice se depărtează de credința strămoșească”. Afirmative este o dispoziție luată numai pentru „români și creștini”.

La Milano s'a inaugurat, la începutul acestei luni, cu mare solemnitate, *prima universitate catolică a Italiei*.

Săptămâna politică.

Mai curând de cum se părea în timpul din urmă, dar mult mai târziu decum trebuia, *prăbușirea guvernului s'a făcut* Marția trecută. Ea a fost provocată de dimisia ministrilor conservatori-democrați de sub conducerea dlui Take Ionescu. Majoritatea averescană e desolată și cu tot legământul ce pare a fi făcut în ceasul dureros al despărțirii de frânele puterii, este aproape sigur, că ea se va și destrăma foarte curând.

— Imediat după căderea guvernului, M. S. Regele a și avizat, *însărcinând cu formarea noului guvern pe d. Take Ionescu*. Succesiunea nefiind de ajuns aranjată, acesta a cerut trei zile pentru a-i putea propune spre întărire lista celor ce vor governa țara de mâine încolo. Ele i-s'au acordat.

— Când scriem aceste șire, încă un cunoaștem rezultatul pertractărilor dlui Take Ionescu. *Partidul național ardelean*, care pare a fi acum *arbitrul situației*, a declarat, că e gata să sprijinească o formațiune Take Ionescu, dar nu e aplicat să participe la guvern efective, decât numai în cazul, că acesta ar putea să obțină în alb și disolvarea parlamentului. Maiestatea Sa pare a nu se învoi bucuros la lucrul acesta și astfel nu-i eschis ca încercarea fostului ministru de externe să nu aibă rezultatul dorit.

— Afară de combinația Take Ionescu, a cărui guvern ar răzima pe aderenții dlui Maniu și ai dlui Iorga, se mai vorbește foarte insistent și de *un guvern Iuliu Maniu*, față de care majoritățile parlamentare nu ar opune rezistența și dușmănia, cu care privesc un guvern al celui ce le-a provocat căderea.

— În lipsa unui guvern, *parlamentul* nu lucrează. După ce se va fi constituit unul, ori va fi disolvat, ori se va proroga pe timp de o lună, pentru a se vedea pe urmă dacă se poate lucra cu dânsul ori nu. Primăvara ne va aduce însă la sigur noi alegeri parlamentare.

Primul număr al Revistei

„COSINZEANA”

va fi un eveniment | Numeroase ilustrații,
publicistic în toată țara | articole, poezii și nuvele

Abonamentul 80 Lei pe an. Un număr Lei 3-50
Administrația: Cluj, Strada Regina Maria 11.

Știri mărunte.

Personale. *Marți în 20 c. pâr. mitropolit Vasile va merge la Alba-Iulia, pentru a prezida adunarea secției I. O. V. din orașul acesta. Cu acest prilej va reda și vizita ce i-s'a făcut mai dăunând din partea pâr. episcop contele Mailáth. Miercuri sara se va reîntoarce la reședință.*

— V. Ordinariat de Lugoj a numit pe pâr. *Virgil Pop* de paroh în noua parohie Lonea, dismembrată din parohia Petroșeni; iar pe pâr. *Beniamin Pop* de paroh în Șibot.

— Acelaș a numit pe pâr. *Dr. George Fireza* de redactor al »Sionului Românesc».

— V. Ordinariat de Oradea-mare a numit pe pâr. *Dr. Epanimonda Lucaciu* în postul de preot al doilea în Satu mare.

Concurs. V. Ordinariat de Lugoj publică, cu termenul de 31 Decembrie, concurs la parohiile *Grădiște* (prot. Ulpiei Traiane) și *Clopodia* (prot. Vărădiei).

S'au dărîmat „Carpații”. E vorba și de munții cei mari și de minusculul organ dela Brașov. Munții s'au dărîmat deodată cu unirea noastră politică înfăptuită în memorabila zi de 1 Dec. 1918 la Alba-Iulia, iar »Carpații» dela Brașov deodată cu căderea guvernului Averescu.

— Fixăm aceste dărîmări din prilejul, că organul dela Brașov a introdus, începând cu numărul din 10 Decembrie, o nouă rubrică numită »Regionaliste», în care promite a publica »toate manifestațiunile regionaliste repudiate de toată suflarea românească din Ardeal», începând firește cu scrisul »Unirii» (chestia referitoare la statificarea școlilor și la »unificarea» bisericii ortodoxe). După căderea guvernului nu știm dacă va mai apare organul »independent» (!) »Carpații», dar ne-ar plăcea să mai poată trăi cât de puțin, pentru a se convinge, că îndată ce nu va mai exista un guvern care să ne desbine prin stupide încercări de unificare cu furca, Ardealul va fi cât se poate mai *unit* cu patria mamă.

Suveranii în străinătate. Gazetele din București aduc știrea, că Suveranii și-au manifestat intenția, că imediat după serbările de înoronare să facă vizite oficiale la curțile din Londra, Roma, Bruxelles și Belgrad.

Locale. Măine, Duminică săptămânei a 10-a după înălțarea sf. Cruci va *predica* în catedrală pâr. *Dr. Victor Macaveiu*, canonic; iar Luni, sf. Nicolae, pâr. *Ioan Moldovan* profesor al școlii normale.

— Reuniunea femeilor a luat și în acest an frumoasa inițiativă de a face o *colecție pentru »pomul de Crăciun»* al bieților noștri orfani. Nașterea Domnului este într'un chip deosebit serbătoarea orfanilor și de aceea suntem siguri, că colecția reuniunii va da rezultate bogate. Banul ce-l dăm în acest scop este o dovadă a iubirii, și de aceea nime nu va căuta »să-și plătească numai urechea».

— Duminică trecută, *elevii școlii noastre normale* au cercetat frunțașă comună Biia, pentru a face locuitorilor o surpriză din cele mai frumoase. Cântările dela liturghia solemnă, la care a predicat cu căldură pâr. *Dr. Augustin Tatar*, profesor de liceu, precum și reprezentăția dată după masă la școală, vor rămânea multă vreme neșterse în amintirea credincioșilor noștri din Biia. Pâr. Mărgineanu de acolo a dovedit că înțelege spiritul vremii.

— Dșoara *Lucia Cheșianu*, fiica pâr. canonic *Dr. Ambroziu Cheșianu*, s'a logodit în Cluj la 1 Decembrie cu d. *Dr. Mariu Hăngănuțiu*, medic. Ca o altă bucurie a acestei distinse familii încreștăm că d. *Emil Cheșianu*, unicul fiu al părintelui canonic, a fost promovat în 10 Dec. la Cluj de doctor în drepturi.

O circulară a mitropolitului dela Sibiu. E vorba de circulară Nr. 5860/921, de care ne-am ocupat mai pe larg în Nr. 42 al acestui organ. În legătură cu cele scrise de noi, »T. R.» din Sibiu scrie acum, că admiră »serviciul polițienesc al redacției unite care pătrunde până și în tainele circularelor ortodoxe», dar detestă cu toată puterea »inconștiența acului slujitor la altarul ortodox, prin a cărui indiscreție culpabilă (!) se divuigă asemenea acte oficiale». Sibiuul ar trebui să înțeleagă însă, că a trecut epoca diplomației secrete și că pe viitor va fi bine să trimită numai astfel de ordine, pe cari ar putea să le cunoască oricine. Noi n'avem nimic de ascuns și nu înțelegem pentru ce atâta revoltă dincolo. Te pomenești, că dacă s'ar ști cine a fost »mizerabilul» trădător al secretelor oficial, i-ar face făcutul. Ne pare deci foarte rău, că nu mai știm cine ne-a trimis o copie a aceluia ordin, fiindcă ne-ar face plăcere, să putem ajuta ortodoxismul să aibă și el un... martir.

Adunarea generală a băncii „Albina” din Sibiu, ținută în 23 Noembrie c. a decis sporirea capitalului social dela 10 la 25 milioane lei. Condițiile noiei emisiuni sunt următoarele: fiecare acționar vechiu va primi după 2 acțiuni vechi 3 acțiuni nouă cu prețul de 135 lei (din care sumă 35 lei pentru fondul de rezervă). Restul acțiunilor se va vinde, cu preferință vechilor acționari, cu 180 lei bucata. S'a mai hotărît apoi cumulara alor 5 acțiuni a lei 100 în o acțiune de lei 500 nominal și de aceea acționarii sunt rugați să-și completeze acțiile vechi ori noue la cifre divizibile cu 5. Fiind vorba de cel mai vechiu și mai solid institut financiar dela noi, la care și biserica noastră este interesată în măsură destul de însemnată, noua emisiune a »Albinei» a făcut bună impresie în cercurile financiare. Se spera deci, că acțiile nouă vor fi subscribe foarte curând și în întregime, îndată ce Consiliul de administrație va veni să lanseze prospectul.

„Unirea” nu s'a păcălit, în legătură cu »protopopul ortodox dela Blaj», cum i-se pare »Telegrafului» dela Sibiu. Scriind despre el, »Unirea» și-a făcut toate rezervele impuse de împrejurarea, că în lipsa organului oficial al Sibiuului (care nu apărea din cauza grevei) nu era sigură dacă e vorba de Blaj cri de alt centru. Iar când a aflat, că e vorba de Geoagiu, a ținut numai decât să orienteze pe cititori săi asupra adevărului. Dar precum nu ne-am speriat când socoteam că e vorba de Blaj, tot așa n'am jubilat, când am aflat că e vorba de Geoagiu. Și dacă »T. R.» crede acum, că »ar fi timpul să-l vedem așezat, ca frații să nu se alarmeze în deșert», o spunem de nou: »Să postească! Căci... se va găsi un loc și pentru dânsul!»

La fondul „G. Precup”, destinat pentru masa studenților din Blaj au mai intrat următoarele contribuiri: *Dr. Cassiu Maniu 500 lei; Dr. Eug. Solomon, Sextil Pușcariu, Dr. Valer Seni, Ioan Ursu, Dr. T. Pop și Dr. I. V. Vancea câte 100 lei; Dum. Ghibu și Nicolae Bogdan câte 50 lei; V. Lupu 30 lei; T. Manolescu, Maria Papadopol, Eugenia Belu, M. Drăgan. M. Brașoveanu, C. Popescu, Lucreția Mărcuțiu, Cornelia Busilă, Valeria Grimm, Florica Florescu, Al. Popovici, M. Ginglea, E. Sabo, V. Stan, Aurelia Pipoș, El. Weiss, Gh. Someșan, N. Baciș și I. Șarlea câte 20 lei.* La olaltă 1510 lei. — *Suma contribuțiilor de până acum face 15.720 lei.*

Nu uitați! Aducem aminte cetitorilor noștri, că în 31 Decembrie c. se va face prima tragere a »Loteriei culturale», aranjate din partea »Asociațiunii» și îndemnăm pe toți cu toată căldura să cumpere cât mai multe din loturile ei sprijinitoare ale culturii române. Orice popor trăiește prin cultură și fiindcă voim să trăim trebuie să știm aduce și jertfe. Un loc costă 20 lei și se poate avea pretutindeni.

† **Preotul Ioan Dreghiol,** protopop onorar și asesor consistorial la Lugoj, s'a stins în 30 Noembrie la vrâstă de 79 ani, având 52 ani de preoție.